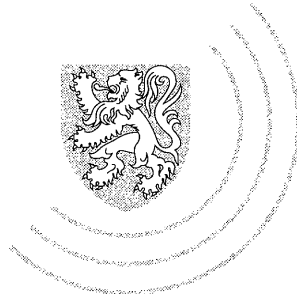

V L A A M S   P A R L E M E N T

Zitting 1996-1997

8 november 1996

ONTWERP VAN DECREET

houdende goedkeuring van het Samenwerkingsverdrag tussen de Vlaamse regering en de regering van de Republiek Estland, ondertekend in Tallinn op 4 maart 1996

ONTWERP VAN DECREET

houdende goedkeuring van het Samenwerkingsverdrag tussen de Vlaamse regering en de regering van de Republiek Letland, ondertekend in Riga op 5 maart 1996

ONTWERP VAN DECREET

houdende goedkeuring van het Samenwerkingsverdrag tussen de Vlaamse regering en de regering van de Republiek Litouwen, ondertekend in Vilnius op 7 maart 1996

ONTWERP VAN DECREET

houdende goedkeuring van de volgende internationale akten :

- 1. de Europa-Overeenkomst waarbij een associatie wordt tot stand gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun Lid-Statens enerzijds, en de republiek Estland anderzijds, en Bijlagen I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX en X, 8 Gemeenschappelijke verklaringen, twee akkoorden onder de vorm van wisseling van brieven, en één Verklaring van Estland, ondertekend in Luxemburg op 12 juni 1995 ;**
- 2. de Europa-Overeenkomst waarbij een associatie wordt tot stand gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun Lid-Statens enerzijds, en de republiek Letland anderzijds, en Bijlagen I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII en XVIII, 12 Gemeenschappelijke verklaringen, twee akkoorden onder de vorm van wisseling van brieven, en één Verklaring van Letland, ondertekend in Luxemburg op 12 juni 1995 ;**
- 3. de Europa-Overeenkomst waarbij een associatie wordt tot stand gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun Lid-Statens enerzijds, en de republiek Litouwen anderzijds, en Bijlagen I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX en XX, 9 Gemeenschappelijke verklaringen, twee akkoorden onder de vorm van wisseling van brieven, en één Verklaring van Litouwen, ondertekend in Luxemburg op 12 juni 1995 ;**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
uitgebracht door de heer Fred Dielens**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jef Sleenckx.

Vaste leden : de heren Leo Cannaerts, Paul Deprez, Freddy Sarens, Herman Suykerbuyk, Hugo Van Rompaey ;

de heren Karel De Gucht, Jacques Laverge, Stefaan Plateau ;

de heren Fred Dielens, Patrick Hostekint, Jef Sleenckx ;

de heren Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire ;

de heer Paul Van Grembergen ;

mevrouw Cecile Verwimp-Sillis.

Plaatsvervangers :

de heren Herman Candries, Paul Dumez, Jef Van Looy, Marc Van Peel, Johan Weyts ;

de heren Jacques Devolder, Jaak Gabriels, Didier Ramoudt ;

de heer Jacques Timmermans, mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh, de heer Tuur Van Wallendael ;

de heren Christian Verougstraete, Emiel Verrijken ;

mevrouw Nelly Maes ;

de heer Johan Malcorps.

Zie :

404 (1996-1997)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

405 (1996-1997)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

406 (1996-1997)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

408 (1996-1997)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet + Addenda I tot III

INHOUDSOPGAVE :

Blz.

I. Inleidende toelichting door de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie	5
I.1. De Vlaamse Balticum-verdragen	
I.1.A. Achtergrond en totstandkoming van de bilaterale Baltische verdragen, plaats binnen het algemeen Vlaams buitenlands beleid	5
I.1.B. Het waarom van de verdragen met Estland, Letland en Litouwen	
a) Algemeen	6
b) Culturele samenwerking	6
c) Economische samenwerking	6
I.1.C. Inhoudelijke bespreking van de verdragen	7
I.1.D. Uitvoering van de verdragen en institutionele bepalingen	8
I.1.E. Conclusies	8
I.2. De Europa-Overeenkomsten	
I.2.A. Algemene situering	8
I.2.B. Historiek	8
I.2.C. Inhoudelijke situering	9
I.2.D. Conclusies	9
II. Algemene bespreking	
II.1. De Vlaamse Balticum-verdragen	
II.1.A. Een Vlaamse "Oostpolitiek" ?	
a) Oostpolitiek sensu stricto	9
b) Omvang van de Vlaamse bevoegdheden inzake buitenlands beleid	11
II.1.B. Vlaams-Baltische verbondenheid	
a) Economisch-historische banden tussen Vlaanderen en het Balticum	12
b) Onderdeel van de Westerse cultuurwereld	12
c) Vlaams-Baltische verwantschap qua ontvoogdingsstrijd	12
II.1.C. Economisch belang van de Baltische regio	12
II.1.D. Verhouding tussen de beoogde doelstellingen en de beschikbare middelen	13
II.1.E. Miscellanea	
a) Advies van de Raad van State	14
b) De gemengde commissies	15
c) Gebrek aan achtergrondgegevens	15
d) Gepercipieerde verschraling van het aanbod aan internationaal nieuws	15
e) Officiële vertegenwoordiging in het Balticum	16
f) Vlaanderen als institutioneel model	16
II.2 De Europa-overeenkomsten	
II.2.A. Opmerking van de Raad van State	16

II.2.B. Gemengd karakter van de verdragen	17
II.2.C. Situering van de associatie-akkoorden met Estland, Letland en Litouwen tegen de achtergrond van de globaliteit van het "Europees project"	
a) Regionale samenwerkingsverbanden binnen Europa	17
b) Verbreding of verdieping, en de implicaties daarvan	18
c) Impact van de associatie-akkoorden met Estland, Letland en Litouwen op de relaties met de GOS-staten	19
II.2.D. Het Europa van de culturen en van de volkeren	19
II.2.E. Minderheden-problematiek	19
II.2.F. Miscellanea	
a) Wie heeft van Europese zijde de onderhandelingen gevoerd ?	20
b) Democratisering van het buitenlands beleid	20
c) Stand van uitvoering	21
d) Behandeling van vennootschappen	21
e) Bestrijding van illegale activiteiten	21
f) Duurzame ontwikkeling	21
g) Gebrek aan voorbereidingstijd	21
III. Eindstemmingen	
III.1. Stemming over het bilateraal verdrag tussen Vlaanderen en Estland	21
III.2. Stemming over het bilateraal verdrag tussen Vlaanderen en Letland	21
III.3. Stemming over het bilateraal verdrag tussen Vlaanderen en Litouwen	22
III.4. Stemming over het decreet tot goedkeuring van de associatie-overeenkomsten met Estland, Letland en Litouwen	22
Bijlage	
Korte historiek van de totstandkoming van de Vlaams-Baltische verdragen	23

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden besprak op haar bijeenkomst van woensdag 16 oktober 1996 de in titulatuur vermelde vier ontwerpen van decreet, bij wege van dewelke zes internationale verdragen ter goedkeuring aan het Vlaams Parlement werden voorgelegd. Alle vier decreten werden aangenomen door de commissie.

Gezien de vrijwel totale gelijklopendheid qua ontstaansgeschiedenis, inhoud en structuur van de drie bilaterale verdragen tussen Vlaanderen enerzijds en de onderscheiden Baltische republieken, Estland, Letland en Litouwen, anderzijds, én gezien het feit dat de voorgelegde Europa-overeenkomsten over dezelfde Baltische staten handelen, besliste de commissie bij consensus om de diverse voorliggende teksten tegelijk te behandelen.

I. INLEIDENDE TOELICHTING DOOR DE HEER LUC VAN DEN BRANDE, MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID, EUROPESE AANGELEGENHEDEN, WETENSCHAP EN TECHNOLOGIE

De minister-president opent zijn betoog met te stellen dat hij in eerste instantie de drie ontwerpen van decreet houdende goedkeuring van de verdragen die de Vlaamse regering sloot met elk van de drie Baltische staten, zal bespreken.

In tweede instantie zal hij ingaan op het vierde decreet houdende goedkeuring van de drie Europa-overeenkomsten tussen de Europese Unie en haar lidstaten enerzijds en Estland, Letland en Litouwen anderzijds.

1.1. DE VLAAMSE BALTICUM-VERDRAGEN

1.1.A. ACHTERGROND EN TOTSTANDKOMING VAN DE BILATERALE BALTISCHE VERDRAGEN, PLAATS BINNEN HET ALGEMEEN VLAAMS BUITENLANDS BELEID

Op 4 maart 1996 ondertekende de minister-president in Tallinn het samenwerkingsakkoord tussen de Vlaamse regering en de republiek Estland. Langs Estse zijde tekende de heer Siim Kallas,

minister van Buitenlandse Zaken. Op 5 maart 1996 ondertekende hij samen met de heer Andris Skele, eerste minister van Letland, in Riga het samenwerkingsverdrag tussen de Vlaamse regering en de republiek Letland. Op 7 maart 1996, tenslotte, volgde in Vilnius de ondertekening van het samenwerkingsverdrag tussen de Vlaamse regering en de republiek Litouwen. Van Litouwse kant tekende de heer Povilas Gylys, minister van Buitenlandse Zaken.

Alle drie de verdragen hebben betrekking op exclusieve bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest, zoals bepaald door de artikelen 39 en 128 van de Grondwet.

De verdragen hebben betrekking op de volgende domeinen : economie (met inbegrip van de buitenlandse handel), wetenschap, technologie, onderwijs, cultuur, sociaal beleid, landbouw, milieu en agro-industrie, infrastructuur, toerisme, beroepsopleiding en werkgelegenheid, verkeer en transport, ruimtelijke ordening, telecommunicatie en media-beleid.

Specifiek in de verdragstekst met Letland werden ook huisvesting en waterbeleid in de samenwerking opgenomen. Bij Estland werd op vraag van de Estse regering ook uitdrukkelijk huisvesting toegevoegd.

De procedure bij de voorbereiding van deze drie verdragen verliep nagenoeg volledig parallel. De onderhandelingen met Litouwen liepen aanvankelijk wel enige vertraging op, maar toch werden de ontwerpen van verdragstekst uiteindelijk gezamenlijk voorgelegd aan de Vlaamse regering. Hiermee werd niet enkel tegemoet gekomen aan de wensen van de Litouwers (die groot belang hechtten aan een evenwaardige en gelijktijdige behandeling met de twee andere staten), maar ook aan de wens van de Vlaamse regering voor wie de drie Baltische staten in gelijke mate belangrijke en evenwaardige partners kunnen zijn.

De bedoelde verdragen werden ondertekend in de loop van de maand maart van 1996. Zij volgden na eerder gesloten gelijkwaardige verdragen met Polen en Hongarije (in 1994) en na de in 1995 gesloten overeenkomst met Chili.

Met deze verdragen toont Vlaanderen nogmaals aan dat het ten volle gebruik wenst te maken van zijn autonomie, ook in zijn buitenlandse betrekkingen. Vlaanderen kreeg door de opeenvolgende staatshervormingen immers steeds meer economi-

sche en andere hefboomen in handen. Die hefboomen wenst de Vlaamse regering te gebruiken om voor Vlaanderen een stevige politieke, sociale en economische toekomst uit te bouwen, onder meer door ons in te schakelen in de Europese en internationale vooruitgang. Men mag dus niet de fout maken te denken dat het bij deze verdragen om louter vrijblijvende "abstracties" gaat. De voorliggende verdragen hebben immers potentieel een reële impact op het Vlaams economisch weefsel, onder andere door de mogelijke totstandkoming van additionele jobs in Vlaanderen. Waarbij vanzelfsprekend ook in de Baltische staten zelf bijkomende werkgelegenheid kan gecreëerd worden.

De minister-president drukt terzake zijn overtuiging uit dat Vlaanderen een niet onaanzienlijke bijdrage kan en moet leveren tot vrede, welvaart en internationale solidariteit in Europa. Dit werd in het verleden reeds ten overvloede bewezen door middel van de bovengenoemde verdragen met Polen en Hongarije, maar ook door de belangrijke samenwerkingsinitiatieven die worden ondersteund in Centraal- en Oost-Europa.

I.1.B. HET WAAROM VAN DE VERDRAGEN MET ESTLAND, LETLAND EN LITOUWEN

a) ALGEMEEN

Binnen Centraal- en Oost-Europa, die op zich reeds een prioriteit vormen in het buitenlands beleid van Vlaanderen, kunnen deze drie Baltische staten tot aangewezen partners voor Vlaanderen worden gerekend.

De redenen hiervoor zijn zeer divers, zo o.a. :

- het feit dat deze staten, net zoals Vlaanderen, langdurige en moeizame ontvoogdingsprocessen doormaakten voor wat hun taal en cultuur betreft ;
- ook hun geografische en demografische omvang maken hen tot geschikte partners ;
- tevens hebben zij de wil om deel uit te maken van Europa, en zijn ze bereid om daartoe (vaak uiterst moeilijke) politieke en maatschappelijke aanpassingen door te voeren ;
- daarenboven hebben zij duidelijk nood aan ondersteuning bij hun streven naar grotere zelfstandigheid ;

- ook hun belangrijke strategische ligging is een stevige troef ;
- en tenslotte blijken zij bereid om Vlaanderen als een volwaardige en belangrijke internationale partner te erkennen.

b) CULTURELE SAMENWERKING

Al deze factoren maakten hen tot geschikte kandidaten voor samenwerking met Vlaanderen, temeer omdat met deze landen tot nu toe elke gestructureerde samenwerking, ook op wetenschappelijk, cultureel en onderwijsvlak, ontbrak.

Indicatief hiervoor is ook dat de vragen om uitwisselingen, bezoeken, informatie en samenwerking op het vlak van cultuur, wetenschap en onderwijs stelselmatig toenemen.

Zo ontvingen een aantal Baltische studenten een studiebeurs voor het Europacollege in Natolin; voor het eerst schreven Baltische studenten in voor de zomercursussen Nederlandse taal in Vlaanderen; er grepen wederzijds bezoeken van culturele verenigingen plaats en sociaal-culturele instellingen zochten contact met elkaar, enz. Tot nog toe was er bij deze initiatieven echter geen sprake van enige gestructureerde aanpak. Met het oog op de toekomst drong zich dan ook een globaal kader op.

c) ECONOMISCHE SAMENWERKING

Op het economische vlak namen de projecten gericht op de Baltische staten binnen het samenwerkingsprogramma voor Centraal- en Oost-Europa gestadig in aantal en belang toe :

- in Estland werden 11 projecten ondersteund (waarvan 7 sinds 1995) voor een totaal bedrag van meer dan 51 miljoen frank ;
- in Letland startten eveneens 11 projecten (waarvan 8 sinds 1995) voor meer dan 51 miljoen frank ;
- en in Litouwen tenslotte, waren er 12 projecten (6 sinds 1995) voor een totaal van meer dan 58 miljoen frank.

Bovendien bleek de belangstelling voor samenwerking vanwege verscheidene Vlaamse bedrijven, onder meer in de zeevaartsector, te groeien. De minister-president laat hierbij opmerken dat hij tijdens het officieel bezoek dat hij op uitnodiging van elk van de drie Baltische regeringen aan Estland,

Letland en Litouwen bracht, daarvan persoonlijk getuige is kunnen zijn.

Ook de Baltische overheden bleken steeds meer geneigd contact te zoeken met Vlaanderen en het Vlaamse bedrijfsleven : zij wensten bijvoorbeeld aanwezig te zijn en actief deel te nemen aan Flanders Technology International; Vlaamse steden en gemeenten en kamers van koophandel legden contacten met Baltische gesprekspartners.

Qua economische opportuniteiten bieden de Baltische staten een toegangspoort tot nieuwe markten die door het communisme decennia lang vrijwel gesloten zijn gebleven voor onze ondernemingen. Het gaat hierbij om economieën waar onze instellingen en bedrijven nog een aanzienlijke rol kunnen spelen bij de soms moeizame overgang naar een markteconomie. Dat deze economieën klein zijn, én in volle transformatie zijn, doet hier niets van af. Daarnaast mag vooral niet uit het oog verloren worden dat elk van de Baltische staten op zichzelf een maritieme toegangspoort kan en wil vormen tot de, per definitie, immense Russische markt.

Het was daarom alleen al aangewezen om niet langer te dralen en, door middel van deze verdragen, tijdig de Vlaamse aanwezigheid op deze groeiende en strategisch belangrijke markt uit te bouwen of te verstevigen. Terzelfder tijd konden ook de banden op cultureel vlak worden aangehaald. Door de ondertekening van deze verdragen en de uitwerking van het samenwerkingsprogramma wil de Vlaamse regering dan ook een aanzet geven voor alle privé-initiatieven die vaak slechts op een dergelijk raamwerk wachten om van start te gaan.

1.1.C. INHOUDELIJKE BESPREKING VAN DE VERDRAGEN

In de preambule wordt de gehechtheid aan gemeenschappelijke waarden en vreedzame internationale betrekkingen uitgedrukt, met een uitdrukkelijke verwijzing naar het wederzijds respect voor de rechten van de mens, via een verwijzing naar het Handvest van de Verenigde Naties.

Er wordt bovendien expliciet de nadruk gelegd op het feit dat het verdrag enkel geldt voor de domeinen waarvoor Vlaanderen bevoegd is, om elke twijfel betreffende mogelijke bevoegdheidsoverschrijding weg te nemen.

In het eerste artikel worden de diverse domeinen van samenwerking opgesomd, die in de daarna volgende aparte artikels concreter worden behandeld.

In artikel 2 wordt over de economische betrekkingen gehandeld, dit inclusief de buitenlandse handel. De nadruk werd hier meer bepaald gelegd op samenwerking met KMO's, aantrekken van investeringen, stimuleren van joint-ventures, overdracht van technologie en stimuleren van commerciële contacten.

Artikel 3 slaat op wetenschappelijke samenwerking en technologische ontwikkeling.

Artikel 4 omvat het culturele domein. Hier wordt aandacht geschonken aan acties die de ontwikkeling en verspreiding van de respectieve taal en cultuur ondersteunen. Daarenboven wordt ook samenwerking inzake sociaal-cultureel werk, toerisme en sport voorzien. Specifiek in het verdrag met Letland werd een afzonderlijk artikel (artikel 5) opgenomen betreffende de samenwerking op het vlak van toerisme (merk op : mede door deze bijkomende bepaling is er ook geen volledige congruentie tussen de artikelnummering van de drie verdragen).

Artikel 5 omvat het onderwijsdomein. Samenwerking en uitwisseling op alle niveaus van het onderwijs en uitwisseling van stages voor zowel professoren als studenten worden vermeld.

In artikel 6 wordt gehandeld over arbeid en tewerkstelling. Dit vanzelfsprekend echter enkel in zoverre het om Vlaamse bevoegdheden gaat.

Artikel 7 situeert zich op het sociaal gebied. Meer bepaald gaat het over gezondheid, welzijn en sociale diensten.

Artikel 8 betreft leefmilieu en ruimtelijke ordening, infrastructuur, verkeer, communicatie (en voor Estland en Letland ook huisvesting, en voor Letland tevens het waterbeleid).

Artikel 9 tenslotte voorziet de mogelijkheid voor samenwerking in het kader van internationale organisaties.

De overige artikelen bevatten institutionele bepalingen die gelinkt zijn aan de uitvoering van de verdragen.

I.1.D. UITVOERING VAN DE VERDRAGEN EN INSTITUTIONELE BEPALINGEN

Het is zeker van belang te onderstrepen dat het gaat om - naar de vorm erg klassieke - kaderverdragen, die zoals daareven reeds gezegd, een algemeen raamwerk voor samenwerking tussen Vlaanderen en respectievelijk elk van de drie Baltische staten scheppen. De verdragsbepalingen zijn ook daarom zo breed van opzet, omdat zij samenwerking op zo veel mogelijk terreinen moeten mogelijk maken.

Hieruit mag dan weer niet verkeerdelijk worden geconcludeerd dat op al deze verschillende domeinen tegelijk onmiddellijk ook effectief zal worden samengewerkt, maar wél dat op termijn, en via een proces van voortgezette geleidelijkheid, op deze terreinen samenwerking kán ontstaan.

Zoals eerder al het geval was voor de uitvoering van de verdragen met Polen en Hongarije zullen ook voor de drie Baltische staten tweejaarlijkse actieprogramma's worden uitgewerkt en vastgelegd tijdens de vergaderingen van de gemengde commissies.

Deze gemengde commissies zullen afwisselend in Brussel en in de andere betrokken hoofdsteden worden gehouden. De eerste gemengde commissies zullen overigens reeds in het voorjaar van 1997 in Brussel worden georganiseerd.

Aan de Vlaamse administraties werd om voorstellen voor de invulling van een werkprogramma gevraagd, maar ook andere instellingen en bedrijven dienden reeds dergelijke voorstellen in.

Op de begroting van de administratie Buitenlands Beleid werden middelen voorzien voor de cofinanciering van initiatieven in de Baltische staten. Ook bij het samenwerkingsprogramma voor Centraal- en Oost-Europa kunnen projecten voor cofinanciering worden ingediend.

Artikel 12 van het verdrag (met Estland) tenslotte, bepaalt de duurtijd van het verdrag en de procedures voor de inwerkingtreding ervan. In de verdragen met Letland en Litouwen werden deze beide bepalingen in afzonderlijke artikels (respectievelijk 13 en 14 voor Letland, en de artikelen 12 en 13 voor Litouwen) opgenomen.

I.1.E. CONCLUSIES

Afsluitend poneert de minister-president dat Vlaanderen met deze verdragen een duidelijk signaal geeft aan de Baltische staten, terwijl er ook nieuwe en reële kansen worden gecreëerd voor het Vlaams buitenlands beleid. Onder verwijzing naar de onmiskenbare wederzijdse affiniteiten en naar het historisch voorbeeld van de Hanzeatische Liga, laat hij opmerken dat er ook nu reeds goede connecties bestaan tussen de Baltische havens en de haven van Antwerpen. Connecties die toelaten om wederzijds als bruggenhoofd voor elkaar op te treden. Hij vraagt dan ook met grote nadruk de goedkeuring van de ingediende ontwerpen van decreet door de commissie.

I.2. DE EUROPA-OVEREENKOMSTEN

I.2.A. ALGEMENE SITUERING

De fundamentele gerichtheid van de Baltische staten op Europa komt ook tot uiting in de Europa-overeenkomsten die de Europese Unie en haar lidstaten sloten met Estland, Letland en Litouwen. Deze drie verdragen werden ter goedkeuring opgenomen in één ontwerp van decreet.

Het is hierbij vanzelfsprekend geen toeval dat de Vlaamse regering er tegenover de Baltische regeringen een erezaak heeft van gemaakt, deze verdragen als eerste regering ter goedkeuring aan haar Parlement voor te leggen.

De minister-president pleit er overigens voor om de samenwerking die reeds bestaat tussen de Vlaamse regering en de Baltische regeringen ook te complementeren met een samenwerking tussen het Vlaams Parlement enerzijds en de onderscheiden Baltische parlementen anderzijds. Hij laat terzake opmerken dat er ook reeds dergelijke contacten op stapel staan met het Poolse parlement.

I.2.B. HISTORIEK

Kort nadat in augustus 1991 een poging tot staatsgreep in de toenmalige Sovjet-Unie de onafhankelijkheid van de drie Baltische staten bedreigd had, ondertekende de Europese Unie overeenkomsten voor commerciële en economische samenwerking met respectievelijk Litouwen, Letland en Estland om minstens symbolisch uitdrukking te geven aan de bevoorrechte betrekkingen die de Europese Unie wilde aanknopen met deze landen.

Tijdens de Europese Top van Kopenhagen (juni 1993) werd dan besloten om de betrekkingen met de Baltische staten nog verder aan te halen, hetgeen op 18 juli 1994 resulteerde in de ondertekening van vrijhandelsakkoorden tussen de EG en de drie staten. De akkoorden traden in werking op 1 januari 1995.

Nog geen half jaar later werd een nieuwe fase ingeluid in de toenadering van de Europese Unie tot de Baltische staten. Op 12 juni 1995 werden immers de nu voorliggende associatie-akkoorden met respectievelijk Estland, Letland en Litouwen ondertekend. Deze akkoorden kaderen in een reeks zogenaamde Europa-akkoorden die een associatie tot stand moeten brengen tussen de Europese Unie enerzijds, en de landen van Centraal-Europa anderzijds.

Het intensiveren van de betrekkingen met de Baltische staten kadert in het opzet van de Europese Unie om een grotere stabiliteit en veiligheid op het Europese continent te bewerkstelligen. Enerzijds erkennen de verdragspartijen uitdrukkelijk dat voor respectievelijk Estland, Letland en Litouwen deze akkoorden uiteindelijk een tussenstap naar het Europese Unie-lidmaatschap betekenen. Anderzijds wordt de eerbiediging van de democratische beginselen, de mensenrechten en de beginselen van de markteconomie beschouwd als een wezenlijk onderdeel van de overeenkomsten.

1.2.C. INHOUDELIJKE SITUERING

De drie genoemde associatie-overeenkomsten zijn op enkele details na identiek. De overeenkomsten bestrijken vele bevoegdheidsdomeinen en zijn derhalve ipso facto gemengde overeenkomsten die zowel op Europees-communautaire, federale als ge(de)federaliseerde aangelegenheden betrekking hebben.

De Europese Gemeenschap en de Baltische staten brengen geleidelijk een vrijhandelszone tot stand in de loop van een overgangsperiode die begonnen is bij de inwerkingtreding van de vrijhandelsovereenkomsten (op 1 januari 1995).

De associatie-overeenkomsten voorzien niet in het vrije verkeer van werknemers. De beslissing toegang te verlenen tot de arbeidsmarkt van de Europese Unie behoort nog steeds tot de bevoegdheid van elke lidstaat.

De bepalingen betreffende de concurrentieregels, evenals die met betrekking tot de overheidsonder-

nemingen zijn overgenomen uit de eerder gesloten vrijhandelsovereenkomsten.

Het nader op elkaar afstemmen van de wetgevingen van Estland, Letland en Litouwen enerzijds, en die van de Europese Unie anderzijds, is een belangrijke voorwaarde voor de economische integratie van de Baltische staten in de Europese Unie.

Voor wat de gebieden betreft die voor samenwerking in aanmerking komen (o.a. industrie, investeringen, landbouw, energie, vervoer, ...), dient een beleid te worden gevoerd dat uitgaat van het beginsel van de duurzame ontwikkeling. Bijzondere aandacht wordt besteed aan maatregelen die de samenwerking tussen de Baltische staten, de overige landen van Midden- en Oost-Europa, en de aan de Baltische Zee grenzende landen kunnen bevorderen.

De akkoorden voorzien in samenwerking op vele domeinen die onder de bevoegdheid van de gemeenschappen of gewesten vallen : wetenschappen en technologie, onderwijs en opleiding, de modernisering, herstructurering en privatisering van de landbouw, de agro-industrie en de visserij.

1.2.D. CONCLUSIES

Gelet op de geprivilegieerde banden die Vlaanderen heeft met de Baltische staten, vraagt de minister-president met de grootst mogelijke aandrang de instemming van de commissie met het voorliggende ontwerp van decreet dat de goedkeuring inhoudt van deze verdragen.

Daarmee zal het Vlaams Parlement trouwens aansluiten bij de instemming die het in 1993 en 1994 betuigde met de Europa-overeenkomsten die de Europese Unie en haar lidstaten sloten met Bulgarije, Hongarije, Polen, Roemenië, Tsjechië en Slowakije.

II. ALGEMENE BESPREKING

II.1. DE VLAAMSE BALTICUM-VERDRAGEN

II.1.A. EEN VLAAMSE "OOSTPOLITIEK" ?

a) OOSTPOLITIEK SENSU STRICTO

De heer Herman Suykerbuyk geeft uiting aan zijn aanvoelen dat de nu voorliggende Baltische ver-

dragen volledig passen in de logica van een waarachtige Vlaamse "Oostpolitiek". Hij verzoekt de minister-president dan ook een meer algemene toelichting te verschaffen bij dit beleidsdomein. Verder juicht hij toe dat het huidige beleid verder bouwt op historische contacten die er waren tussen Vlaanderen en West-Europa enerzijds en de Baltische staten anderzijds.

Inpikkend op de gedachte van een Vlaamse Oostpolitiek wenst de heer Paul Van Grembergen van de minister-president te vernemen in welke mate de voorliggende Vlaams-Baltische verdragen prioriteit zullen krijgen binnen de veelheid aan samenwerkingssakkoorden waardoor Vlaanderen gebonden is. Zijns inziens moeten Nederland en de Noordzee-staten op het continent de absoluut prioritaire aandachtspunten van het Vlaams buitenlands beleid vormen. De landen rond de Baltische Zee situeren zich op hun beurt in het verlengde van deze basisprioriteiten. Tevens acht hij een dergelijke Oostpolitiek absoluut noodzakelijk omwille van de versterking die ze kan betekenen voor de betrokken staten, die uiteindelijk pas zeer recent opnieuw hun volledige soevereiniteit hebben herwonnen.

Als woordvoerder van de Volksunie-fractie meent de heer Paul Van Grembergen dat de Vlaamse Oostpolitiek tevens een teken moet zijn van de Vlaamse politieke wil om de Baltische staten maximaal te ondersteunen bij hun verzoek om tot de Europese Unie te mogen toetreden. De Vlaamse politiek vis-à-vis de Baltische republieken mag derhalve niet enkel op mercantiele overwegingen gesteund zijn, maar moet ook en vooral op politieke overwegingen gebaseerd zijn.

De minister-president affirmeert dat er inderdaad sprake kan zijn van een zogenaamde Vlaamse "Oostpolitiek" (hoewel de term - in het licht van zijn oorspronkelijke betekenis¹ - misschien wat zwaar is), maar hij wenst dit tegelijk wel te kaderen binnen het ruimere Vlaamse buitenlands beleid.

¹ De "Ostpolitik" was een door voormalig Bondskanselier Willy Brandt geïnitieerd beleid van opening naar Oost-Duitsland en Moskou toe. Deze politiek culmineerde uiteindelijk in vredesverdragen met Polen en de Sovjet-Unie, de officiële aanvaarding van de Oder-Neisse-lijn als de Duits-Poolse grens, en de gelijktijdige toelating tot de VN van de beide Duitslanden in 1972. Dit beleid vond zijn voortzetting in het CVSE-proces dat op zijn beurt uiteindelijk tot de slotakte van Helsinki (01/08/75) zou leiden. De Ostpolitiek vormde ook een radicale breuk met de voorafgaandelijk door de Bondsrepubliek gehanteerde "Hallstein-doctrine".

Voor een nadere uiteenzetting met betrekking tot de zwaartepunten van het Vlaams buitenlands beleid, verwijst hij naar de verschillende beleidsbrieven die terzake reeds werden ingediend, evenals de verklaringen die terzake werden afgelegd naar aanleiding van vragen om uitleg, interpellaties en schriftelijke vragen.

Grosso modo kan gesteld worden dat voor het Vlaams buitenlands beleid zes specifieke doelregio's werden vooropgesteld.

Vooreerst werd in Zuid-Amerika de prioriteit gegeven aan samenwerking met Chili. Hetgeen vanzelfsprekend geenszins betekent dat er geen projectmatige samenwerking met andere landen mogelijk zou zijn.

Tweedens werd voor de Afrikaanse regio de samenwerking met Zuid-Afrika tot de absolute prioriteit verheven. Maar vanzelfsprekend kan ook op dit continent in andere gebieden projectmatig gewerkt worden.

Voor Noord-Amerika bestond er reeds eerder regionale samenwerking met de Canadese provincie Quebec, onder andere op het gebied van onderzoek en ontwikkeling. In de Verenigde Staten is Vlaanderen volop bezig om de contacten met twee specifieke staten verder te ontwikkelen.

Voor Azië dient geconstateerd dat er zich tot nog toe geen enkel evident politiek partnerschap met enige specifieke Zuid-Oost-Aziatische staat heeft aangediend. Het Vlaamse beleid ten aanzien van dit werelddeel zal derhalve in wezen de economische grondstromen volgen. Terzake verdient het misschien aanbeveling om nu reeds melding te maken van een economische missie die gepland is voor het najaar van 1997. Dit alles betekent echter evidentierwijze niet dat meer omvattende samenwerkingverbanden sowieso zouden uitgesloten zijn. Zo biedt onder andere China wel enig perspectief, bijvoorbeeld voor samenwerking op het gebied van onderwijs.

In Europa gaat de hoofdaandacht - voor zover het West-Europa betreft - vanzelfsprekend naar onze onmiddellijke burens, en dan met name Nederland, Duitsland en Frankrijk. Ook Centraal-Europa vormt echter, zowel vanuit geopolitiek als economisch oogpunt, een prioriteit binnen het Vlaams buitenlands beleid. Meer bepaald is de hoofddoelstelling om, zo anticipatief mogelijk, tot een herkenbare en doelmatige Oost-Europa-politiek te komen. In dit opzicht betreurt de minister-president trouwens ten eerste dat de Belgische federa-

tie in deze regio alle samenwerkingsinitiatieven overlaat aan de Duitse Bondsrepubliek. Andere Europese staten zijn er ondertussen reeds achtergekomen dat dit een foute optie was, en zijn zelf ook een eigen Oost-Europa-beleid gaan voeren. Hoewel Vlaanderen zich maximaal inspant, overstijgen de behoeften en de noden vaak de Vlaamse mogelijkheden. Optimaal ware dus geweest dat het Vlaamse beleid gekoppeld ware aan een (nu nog volledig ontbrekend) federaal beleid.

De Vlaamse inspanningen zijn echter aanzienlijk, in totaal gaat het immers om een vierhonderdtal projecten, waarbij - na grondige afweging van alle relevante factoren - telkens de klemtoon ligt op het investeren in mensen. Een beleid dat Vlaanderen ondertussen reeds een groot moreel krediet heeft opgeleverd.

De minister-president benadrukt daarbij dat de samenwerking met het Balticum zeker niet ten koste zal gaan van de samenwerking met andere landen van Centraal- en Oost-Europa.

b) OMVANG VAN DE VLAAMSE BEVOEGDHEDEN INZAKE BUITENLANDS BELEID

Inpikkend op de uitslating van de minister-president waar deze het ontbreken van een Belgisch-federaal beleid ten aanzien van Centraal- en Oost-Europa betreurt, stelt de heer Herman Suykerbuyk vast dat hier in wezen de basisvraag wordt gesteld naar de exacte omvang van de Vlaamse bevoegdheden inzake buitenlandse politiek.

Het loutere bestaan van de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid (IMCBB), met haar techniek van consensus-beslissing impliceert ipso facto altijd een zekere invloed of impact vanuit Vlaanderen. Zijns inziens moet Vlaanderen zo ook mede-sturend kunnen optreden inzake het federale buitenlands beleid, en vooral daar waar een gezamenlijk optreden van die federatie en haar deelstaten zich opdringt. Hetgeen in casu het geval is.

Daarenboven is deze bevoegdheidskwestie ook intertemporeel van belang. Zo wijst de heer Suykerbuyk bijvoorbeeld op het bestaan van vroeger met één of meer van de Baltische republieken afgesloten scheepvaartakkoorden. Daar waar deze bij het afsluiten nog federale bevoegdheid waren, stelt zich inzake uitvoering de vraag welke bestuursinstantie nú bevoegd is.

Nog in dezelfde lijn van denken stelt de heer Herman Suykerbuyk zich ook de vraag of Vlaanderen

binnen het federale België misschien de enige regio is die banden heeft met de Baltische staten. In hoeverre Wallonië of Brussel ook dergelijke relaties hebben, blijft voor hem een grote onbekende. Iets wat de coherentie van het beleid ongetwijfeld niet ten goede komt.

De heer Paul Van Grembergen sluit zich bij deze redenering aan en stelt dat de federale overheid ook duidelijke keuzes zal moeten maken, dan wel zich zal moeten verantwoorden voor het niet maken van die keuzes.

In zijn antwoord benadrukt de minister-president dat Vlaanderen van alle deelstatelijke entiteiten die, waar dan ook ter wereld, binnen federale systemen bestaan, de meest verregaande buitenlandse bevoegdheden heeft. In wezen heeft het, met uitzondering van de buitenlandse handel (waar ook het federale niveau in beginsel nog een functie te vervullen heeft), en de ontwikkelingssamenwerking (*sensu strictu*), vis-à-vis het buitenland dezelfde bevoegdheden als het intern heeft (de zogenaamde "in foro interno, in foro externo"-formule). In dat opzicht kan Vlaanderen binnen de interstatelijke gemeenschap als een waarlijk unicum worden beschouwd.

Voor wat de rol van het hoger aangehaalde IMCBB betreft, bevestigt de minister-president dat dit orgaan wel degelijk alle thema's behandelt. Hij wijst er tegelijk op dat Vlaanderen geenszins de bedoeling heeft om eigenstandig buiten dit kader te treden. Reden ook waarom hieromtrent niets werd opgenomen in de "Discussienota voor een verdere staatshervorming". Het zal er derhalve op aankomen om de werking van dit orgaan verder te optimaliseren en de stem van Vlaanderen er ten volle in te laten doorklinken.

De heer Fred Dielens laat hieromtrent nog opmerken dat in de artikelen 6 en 7 van de bilaterale akkoorden elementen worden opgesomd die erg dicht bij het domein van de sociale zekerheid komen, zoals dat in België wordt gedefinieerd (cf. de opmerking van de Raad van State terzake). Hij meent echter wel dat er sprake kan zijn van enige dubbelzinnigheid omdat het sociale zekerheidsconcept in de Baltische staten zeer wel anders kan liggen. In die zin juicht hij dan ook toe dat de specificatie dat de Vlaamse regering enkel kan handelen binnen haar eigen bevoegdheden expliciet werd opgenomen.

De minister-president affirmeert hierop dat het zeker niet in de bedoeling ligt om quasi-tersluiks het eigen bevoegdheidskader te overschrijden.

II.1.B. VLAAMS-BALTISCHE VERBONDENHEID

a) ECONOMISCH-HISTORISCHE BANDEN TUSSEN VLAANDEREN EN HET BALTICUM

De heer Stefaan Platteau wijst op het bestaan van aloude economische banden met het Balticum via het Hanzeverbond, dat op een bepaald ogenblik meer dan 160 Noord-Europese steden als lid telde. Vooral aan de Oostzee had de Hanze haar steunpunten, van waaruit handel werd gedreven met de rest van Europa. Deze Hanze zorgde met haar vloot en haar landmacht trouwens ook voor de veiligheid ter zee en op de landwegen, én zij beheerde en beheerste de hele Noord-Europese handel. Haar oprichting situeert zich ergens in de dertiende (volgens sommige interpretaties reeds twaalfde) eeuw, maar haar hoogtepunt lag ongetwijfeld in de veertiende eeuw, toen zij vanwege diverse vorsten aanzienlijke handelsprivileges verkreeg.

Nog volgens de heer Platteau is de situatie inzake internationale handel nu opnieuw vergelijkbaar, zodat de Hanze ook naar de toekomst toe nog als model zou kunnen fungeren.

b) ONDERDEEL VAN DE WESTERSE CULTUURWERELD

Verdergaand op zijn vorige betoog beklemtoont de heer Stefaan Platteau dat de drie betrokken staten ook op cultureel vlak stevig verankerd zijn binnen de westerse cultuursfeer. Hij meent zelfs een blijvende aversie voor al wat Russisch is te kunnen vaststellen bij deze landen. Dit anti-Russisch gegeven, gekoppeld aan de proximateit van de westelijke cultuurwereld heeft volgens de heer Platteau ook in niet geringe mate bijgedragen tot het behoud van het identiteitsbesef tijdens de decennia dat de Baltische staten illegaal geïncorporeerd waren in de toenmalige Sovjet-Unie. Ten bewijze hiervan haalt hij aan dat al kort na de, al bij al toch zeer recente, onafhankelijkheid van de Baltische republieken bloeiende culturele uitwisselingen tot stand kwamen.

c) VLAAMS-BALTISCHE VERWANTSCHAP QUA ONTVOOGDINGSSTRIJD

Voor de heer Karim Van Overmeire, sprekend namens het Vlaams Blok, hebben de voorliggende verdragen ook een grote symbolische en zelfs emotionele betekenis. Hij wijst erop dat zijn partij steeds symbolische protestacties ondernam tegen de bezetting van de Baltische staten toen Sovjet-delegaties België bezochten. Deze acties werden

consequent volgehouden ondanks het feit dat de situatie toenmaals volledig uitzichtloos leek.

Ondertussen kan echter geconstateerd worden dat de volgehouden onafhankelijkheidswil en het identiteitsbesef van de Baltische volkeren tot een volledige omkering van de toestand aanleiding hebben gegeven. Volgens de heer Van Overmeire kan Vlaanderen op dit gebied nog veel leren van het Balticum.

De minister-president beaamt dat een in het nabije verleden nog uitzichtloos lijkende situatie inderdaad geheel is omgeslagen in positieve zin. Ook hij is de mening toegedaan dat het besef van de eigen culturele eigenheid daartoe in niet geringe mate heeft bijgedragen.

II.1.C. ECONOMISCH BELANG VAN DE BALTISCHE REGIO

In het licht van de door de minister-president geciteerde economische opportuniteiten die aanwezig zijn in het Balticum, wil de heer Herman Suykerbuyk, voor wat de nabije toekomst betreft, toch waarschuwen voor al te hooggespannen verwachtingen. Meer bepaald benadrukt hij dat er op het terrein momenteel sprake is van een reële economische achteruitgang.

Ten behoeve van het verslag verstrekt hij een aantal cijfergegevens over de drie betrokken republieken. Estland, bijvoorbeeld, dat van de drie economisch het best functioneert, kende in 1995 nog 28,4 % inflatie, en heeft daarenboven een ernstig tekort op zijn handelsbalans. Letland van zijn kant heeft nog maar in de zomer van 1995 te kampen gehad met een ernstige bank- en financiële crisis, die uiteindelijk zelfs geleid heeft tot het failliet van de grootste bank van het land, de "Banka Baltija". Het land heeft dan ook zijn begroting voor het jaar 1996 niet in evenwicht kunnen brengen, hetgeen aanleiding heeft gegeven tot zware kritiek vanwege het Internationaal Monetair Fonds. Nog in 1995 kende het een negatieve groei van 4,6 % en een inflatie van 23,1 %. Litouwen tenslotte, begint pas nu opnieuw enige groei te kennen, na een - in vredetijd - ongeëvenaarde economische inzinking (in 1992 bijvoorbeeld, daalde de productie met 56,6 %). Het land kende in 1995 nog steeds 36 % inflatie. Ook hier werd nog recent een ernstige financiële crisis doorgemaakt, die er eveneens toe leidde dat de begroting voor 1996 een zeer zwaar tekort te zien gaf.

Voor de Baltische staten dringt zich, in het licht van deze cijfers, derhalve een bijzonder omzichtige aanpak op. Dit gaat voor de heer Suykerbuyk zelfs zo ver dat hij het in veel gevallen aangewezen acht om louter projectmatig te werken, en zelfs dan nog bijna de standaarden voor derdewereldhulp te hanteren.

De heer Fred Dielens pikt hier op in en wenst van de minister-president enige verduidelijking te krijgen nopens de redenen waarom het Balticum precies als strategische partner werd gekozen. Is de keuze op basis van politieke criteria gebeurd, dan wel op basis van economische criteria. En zo dit laatste het geval mocht zijn, is het Balticum dan gekozen omwille van zijn inherent economisch potentieel, dan wel louter omdat het een interessante toegangspoort is tot het Russische hinterland.

Terzake bevestigt de minister-president dat de keuze enerzijds gebaseerd is op een aantal politieke criteria, die hij hoger trouwens reeds heeft opgesomd, maar anderzijds inderdaad ook gebaseerd is op een zekere mate van economisch eigenbelang. Dit economisch belang ligt voor een deel besloten in de Baltische staten als dusdanig, maar ligt inderdaad ook besloten in hun strategische handelsligging. De minister-president meent dat hier derhalve sprake is van een gezonde "policy-mix", die volkomen eerbaar is, en die door andere staten courant wordt toegepast in hun internationale betrekkingen. Hij kan de heer Dielens derhalve geruststellen, de aanwezigheid van het Russische hinterland is zeker niet de enige reden voor de totstandkoming van deze samenwerkingsverdragen.

De heer Stefaan Platteau herinnert in dit opzicht aan zijn eerdere opmerking nopens de Hanzeatische Liga. Ook daar speelden diverse elementen mee. Hij vraagt verder ook bijzondere aandacht voor de plaats van de KMO's in de economische samenwerking met de Baltische republieken. Deze KMO's zijn immers niet vertrouwd met die markt en zullen derhalve nood hebben aan overheidsbegeleiding om gezonde handelsrelaties op te zetten met lokale partners.

De heer Leo Cannaerts sluit zich hier volkomen bij aan, en preciseert dat men bij de invulling van de nu voorliggende verdragen projectmatig tewerk zal moeten gaan. Waarbij men zonodig zelfs met micro-projecten zal moeten werken. En precies op dit niveau kunnen Vlaamse KMO's een sterke voorbeeldfunctie gaan vervullen.

De minister-president onderschrijft in deze ten volle het belang van het projectmatig werken. Zowel voor KMO-projecten als voor opleiding van deskundigen allerhande is er derhalve duidelijk een rol weggelegd voor Vlaanderen. Hij preciseert echter wel dat de samenwerking op termijn niet daartoe beperkt mag blijven. Om ten volle effect te kunnen sorteren moeten de individuele projecten uiteindelijk toch ergens in een ruimer kader worden ingepast.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis wijst er op dat het afsluiten van deze drie bilaterale verdragen potentieel kan leiden tot een verhevigde concurrentie tussen de drie Baltische staten onderling. Volgens haar omvatten de drie samenwerkingsakkoorden derhalve een zeker destabiliserend potentieel. Tevens is zij de mening toegedaan dat de bilaterale verdragen hierdoor haaks komen te staan op het eveneens ter goedkeuring voorliggende associatieakkoord, waarin precies wordt aangedrongen op meer intra-regionale samenwerking.

De minister-president repliceert hierop dat de Vlaams-Baltische verdragen in geen enkel opzicht aanleiding kunnen geven tot economische destabilisatie. Concurrentie en samenwerking zijn immers niet per definitie elkaar wederzijds uitsluitende grootheden. De - recent zelfs herlevende - Benelux kan hiervoor als bewijs gelden. Tevens wijst hij erop dat de bilaterale verdragen perfect compatibel zijn met het EU-verdrag.

II.1.D. VERHOUDING TUSSEN DE BEOOGDE DOELSTELLINGEN EN DE BESCHIKBARE MIDDELEN

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis laat opmerken dat er volgens haar met deze verdragen een zeer breed kader wordt geschapen, waar uiteindelijk slechts vrij beperkte middelen tegenover gesteld kunnen worden. Met betrekking tot de projecten die voor co-financiering in aanmerking komen zal men derhalve bijzonder selectief moeten optreden.

In dit licht drukt zij er haar bezorgdheid over uit of projecten inzake milieu en energie wel als prioritair zullen aangemerkt worden. Meer in het bijzonder meent zij dat voor de Baltische staten nú het moment is aangeboren om van kernenergie over te schakelen op schone en hernieuwbare energiebronnen.

Ook de heer Dielens is de mening toegedaan dat de verdragen zeer uitgebreide bevoegdheidsdomeinen beslaan. Hij had van de minister-president dan

ook graag vernomen welke financiële engagements hiertegenover staan, m.a.w. welk prijskaartje er voor Vlaanderen aan deze bilaterale kaderovereenkomsten hangt.

De heer Luk Van Nieuwenhuysen wijst er in dit verband ook op dat het de gemengde commissie is die zal moeten toezien op de latere financiering vanwege de beide partijen. Hij gaat er hierbij van uit dat Vlaanderen in de eerste jaren per definitie de enige financier zal zijn. Maar hij vernam wel graag - en dit van zodra men die zal vaststellen - de verdeelsleutel die men in de toekomst zal hanteren voor het omslaan van de uit de verdragen voortvloeiende financiële lasten over de twee betrokken partijen.

Wat de middelen betreft, bevestigt de minister-president dat er vooral geïnvesteerd zal worden in diverse opleidingsprojecten, waaronder vanzelfsprekend ook milieu- en energieprojecten.

Inzake energie preciseert de minister-president verder dat men ook anticipatief zal werken. Men zal zich met name niet enkel concentreren op de verouderde types van kernreactoren die de voormalige Sovjet-Unie in haar perifere gebieden pleegde neer te poten, maar men zal tegelijk ook aandacht besteden aan de nieuwste technologische ontwikkelingen terzake.

Qua financiële middelen die (zullen) worden ingezet geeft de minister-president aan dat vanuit het Fonds voor Centraal- en Oost-Europa per jaar ongeveer 400 miljoen frank beschikbaar wordt gesteld voor diverse projecten. Om precies te zijn gaat het om 381 miljoen frank. Op de begroting voor 1996 (programma 12.01) werd met betrekking tot de algemene internationale verdragen 20 miljoen frank extra uitgetrokken (B.A. 12.23), terwijl er qua subsidies m.b.t. internationale verdragen nog eens 40 miljoen werd ingebracht (B.A. 34.04) bovenop het COE-programma. Daarnaast zijn ook diverse departementen evenals VOI's terzake actief. Zo o.a. de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling (VDAB).

Afsluitend affirmeert de minister-president nog dat er sowieso een erg selectief-voluntaristische invulling zal moeten worden gegeven aan het kader dat door de verdragen werd geschapen. Tegelijk wenst hij er echter ook op te wijzen dat Vlaanderen tot op heden binnen de Belgische federatie de enige entiteit is die zich daadwerkelijk inzet voor projectmatige samenwerking met het Balticum, en die zich eveneens ten volle inschrijft in het desbetreffende Europees raamwerk.

II.1.E. MISCELLANEA

a) ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

De tweede bemerking in het advies van de Raad van State bij de drie Baltische verdragen luidt dat overeenkomstig het Verdrag van Wenen inzake het Verdragenrecht een verdrag een internationale overeenkomst is die wordt gesloten tussen staten.

Het hoge rechtscollege interpreteert deze bepaling in casu (waar de Vlaamse Gemeenschap geen "staat" is in de volkenrechtelijke betekenis van het woord) als met zich brengende dat verdragen in elk geval worden gesloten tussen rechtspersonen van internationaal recht en niet door hun regeringen.

Dientengevolge adviseert de Raad van State om in het opschrift en in het bekrachtigingsformulier respectievelijk de term "Vlaamse regering" te vervangen door "Vlaamse Gemeenschap", en de term "en de regering van de republiek....." te vervangen door "en de republiek.....".

De heer Paul Van Grembergen accepteert hierbij ten volle dat de Vlaamse regering optreedt namens de Vlaamse Gemeenschap, maar wijst er ook op dat het door de Raad van State aangehaalde probleem in de toekomst kan worden vermeden via het hanteren van de loutere term "Vlaanderen". Hij vraagt dan ook dat een voorstel van resolutie in die zin [Stuk 235 (1995-1996) - Nr. 1], waarvan hij hoofdindieners is, zou worden aangenomen, zodat er in de toekomst een duidelijke situatie kan ontstaan via een eenduidige terminologie.

De minister-president meent dat de Raad van State ten onrechte suggereerde om als verdragsluitende partijen de "Vlaamse Gemeenschap" en de "republiek Estland, respectievelijk Letland en Litouwen" te vermelden in plaats van hun onderscheiden regeringen.

Om diverse redenen werd uiteindelijk geopteerd voor het behoud van de oorspronkelijke benaming.

Redenen daarvoor waren enerzijds dat de huidige benaming met de respectieve verdragspartners was afgesproken, terwijl anderzijds de benaming van een verdrag zoals die wordt afgesproken tussen de verdragspartijen, overeenkomstig het Verdrag van Wenen van 23 mei 1969 inzake het verdragenrecht, niet de minste weerslag heeft op het verdragsrechtelijk karakter van een document.

Daarenboven hebben ook de reeds vroeger met Polen en Hongarije gesloten verdragen eenzelfde officiële benaming. Iets waaromtrent de Raad van State indertijd geen opmerkingen formuleerde.

Met betrekking tot het vierde en laatste punt van het advies van de Raad van State, waarin het hoge rechtscollege aanbeveelt om naast de Nederlandse ook de Engelse tekst (die doorslaggevend is ingeval er zich een verschil in interpretatie zou voordoen) voor te leggen aan het Vlaams Parlement, wenst de heer Paul Van Grembergen te vernemen op grond van welke argumenten de Vlaamse regering deze aanbeveling ter zijde geschoven heeft.

De minister-president wijst er op dat in deze de Nederlandse tekst en de Engelse tekst in gelijke mate authentiek zijn, en derhalve volkomen gelijkwaardig. Het was derhalve niet noodzakelijk om ook nog eens de Engelse tekst aan het Vlaams Parlement voor te leggen.

b) DE GEMENGDE COMMISSIES

De heren Herman Suykerbuyk en Leo Cannaerts constateren dat de centrale organen bij, en voor, de tenuitvoerlegging van deze verdragen de respectievelijke gemengde commissies zullen zijn. Van de minister-president hadden zij dan ook graag vernomen hoe deze commissies zullen samengesteld zijn. Zullen ze louter uit ambtenaren bestaan, zullen er semi-ambtelijke personen in zetelen, of zal het om een mengvorm gaan?

Desgevraagd bevestigt de minister-president dat de gemengde commissies zullen bestaan uit ambtenaren, maar dat er naar mechanismen zal worden gezocht om het economisch en sociaal veld er bij te betrekken. De werkzaamheden van deze commissies zullen zich immers zeer zeker niet mogen beperken tot louter ambtelijke aangelegenheden.

Hierop inpikkend stelt de heer Stefaan Platteau dat het hem zeer belangrijk overkomt dat de commissie tijdig in kennis zou worden gesteld van de precieze wijze waarop gemengde commissies zullen functioneren, terwijl ook de manier waarop ze gefinancierd zullen worden hem een belangrijk gegeven lijkt.

De heer Leo Cannaerts merkt daarnaast ook op dat vooral de wijze waarop de rapportage vanuit deze commissies zal verlopen van cruciaal belang is, terwijl hij er tevens op wijst dat de commissies er ook zullen moeten over waken dat er zich geen nodeloze overlappingsen voordoen met hetgeen op Europees niveau gebeurt. De commissies zullen

met andere woorden permanent het additioneel karakter van het Vlaamse optreden in het achterhoofd moeten hebben, en zullen ook steeds gericht moeten zijn op samenwerking met andere (o.a. Europese) instanties.

De minister-president preciseert dat alle relevante informatie kan worden gevonden in de verdragsartikelen. Zo handelt artikel 10 over de oprichting van de gemengde commissies, terwijl ook bepaald wordt dat ze minstens om de twee jaar zullen vergaderen met het oog op de uitvoering van de verdragen. In artikel 11 wordt dan nader bepaald hoe de gemengde commissies zullen functioneren, en wordt hun opdracht omschreven.

c) GEBREK AAN ACHTERGRONDGEGEVENS

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis brengt in het midden dat het haar in feite ontbreekt aan voldoende concrete informatie over de verschillende Baltische staten om een echt gefundeerd oordeel te kunnen vellen over de voorliggende verdragen.

De minister-president repliceert hierop dat de regering schriftelijk en mondeling steeds voldoende toelichting geeft bij de decreten tot goedkeuring van verdragen. In de mate dat het lid echter aanvullende informatie wenst te krijgen is hij gaarne bereid om haar verzoeken dienaangaande aan de bevoegde administratie door te spelen. Daarnaast is het vanzelfsprekend ook de verantwoordelijkheid van elke politieke fractie om zelf haar voorbereidende dossiers inhoudelijk te stofferen.

d) GEPERCIPIEERDE VERSCHRALING VAN HET AANBOD AAN INTERNATIONAAL NIEUWS

De heer Paul Van Grembergen merkt op dat internationale samenwerking slechts doeltreffend kan zijn in de mate dat men de betrokken partners degelijk kent. Dergelijke diepgaande kennis kan in wezen slechts worden geput uit de (internationale) media, die moeten beschikken over een net van degelijke correspondenten ter plaatse.

Hij stelt terzake echter vast dat zich overal het fenomeen van het zich op zichzelf terugplooiën manifesteert. Via dergelijke introspectief gerichte media kan men niet meer tot een degelijke beeldvorming over het buitenland komen.

Tot de minister-president richt hij dan ook de vraag of het niet mogelijk ware dat de Vlaamse regering tot enige vorm van afspraak zou kunnen komen

met de diverse Vlaamse persorganen om een betere invulling te geven aan hun internationale berichtgeving, en dan in het bijzonder de berichtgeving over de preferentiële partners van Vlaanderen.

Het blijvend ontbreken van dergelijke informatie zal intern immers op vrij korte termijn leiden tot het wegvallen van elk maatschappelijk draagvlak voor het Vlaams buitenlands beleid, terwijl ook de verschillende betrokken volkeren niet verder meer naar elkaar toe zullen kunnen groeien.

Daarenboven komt het de heer Van Grembergen, in omgekeerde zin, ook bijzonder nuttig over dat Vlaanderen zich, via de pers, beter zou "vermarkten" in het buitenland.

De minister-president moet met het lid vaststellen dat het aanbod aan internationale berichtgeving - een aantal zeer lovenswaardige uitzonderingen niet te na gesproken - inderdaad meer en meer verschaalt. Hij vindt het dan ook zinnig dat de Vlaamse regering zou nagaan óf, en zo ja, wát er terzake eventueel door haar kan ondernomen worden.

Hij wijst er tegelijk echter op dat het eventuele tussenkomen van de Vlaamse regering in de internationale nieuwsgaring per definitie steeds een bijzonder delicate evenwichtsoefening zal inhouden. Alternatief kan volgens de minister-president ook worden nagegaan of er in het werken op contractuele basis geen mogelijkheden besloten liggen.

e) OFFICIËLE VERTEGENWOORDIGING IN HET BALTICUM

De heer Herman Suykerbuyk, hierin bijgetreden door de heer Karim Van Overmeire, wenst tenslotte nog te vernemen hoe de Vlaamse en federale diplomatieke vertegenwoordiging in de drie Baltische staten op heden geregeld is.

De minister-president antwoordt hierop dat België geen posthoofd heeft in de Baltische staten, maar dat er voor deze regio wel een reizend ambassadeur is aangeduid die Brussel als standplaats heeft.

Voor het afleveren van visa en andere officiële overheidsdocumenten staat de Belgische ambassade in Helsinki in voor Estland, terwijl de Belgische ambassade in Stockholm instaat voor de ingezetenen van Letland en Litouwen.

Vlaanderen van zijn kant heeft reeds een economische vertegenwoordiger in Helsinki die ook

bevoegd is voor Estland, terwijl zijn economische vertegenwoordiger in Stockholm bevoegd is voor Letland en Litouwen.

De minister-president sluit hierbij overigens ook niet uit dat een volgende stap er in kan bestaan dat - in samenhang met de herstructureringsoperatie rond "Export Vlaanderen" - een Vlaamse handelsattaché met standplaats Vilnius (als voorlopige optie) zou worden aangeduid. De minister-president zegt de commissie toe haar hiervan in kennis te zullen stellen van zodra de desbetreffende beslissing door de Vlaamse regering zou worden genomen.

f) VLAANDEREN ALS INSTITUTIONEEL MODEL

Afsluitend wenst de heer Luk Van Nieuwenhuysen zijn twijfels uit te drukken over één van de elementen van de motivatie die Vlaanderen gedreven heeft tot het afsluiten van verdragen met de Baltische staten. De kwestieuze zin luidt "De positie van Vlaanderen in België en de Benelux-samenwerking kunnen een model bieden voor de institutionele hervormingen en de samenwerking binnen het Balticum".

Naar de mening van de heer Van Nieuwenhuysen is dit een bijzonder twijfelachtig gegeven. Zijns inziens is de positie van Vlaanderen binnen de Belgische federatie nog steeds verre van optimaal. De Vlaamse bevoegdheden zijn per definitie nog altijd beperkt, hetgeen niet het geval is voor de soevereine staten Estland, Letland en Litouwen.

II.2. DE EUROPA-OVEREENKOMSTEN

II.2.A. OPMERKING VAN DE RAAD VAN STATE

De heer Herman Suykerbuyk, hierin bijgetreden door de heer Stefaan Platteau, stelt zich vragen bij de zinvolheid van de opmerking van de Raad van State, waar deze aanbeveelt om in plaats van één overkoepelend bekrachtigingsdecreet voor de drie associatie-overeenkomsten, drie verschillende bekrachtigingsdecreten in te dienen. Zijns inziens is dit volkomen overbodig aangezien de inhoud van de drie associatie-overeenkomsten volkomen identiek is (hetgeen niet het geval was bij de drie Vlaams-Baltische verdragen, waar er wel degelijk enige graduele en chronologische verschillen waren). Hij is dan ook de mening toegedaan dat de Vlaamse regering er juist heeft aangedaan met dit advies geen rekening te houden.

De minister-president voegt hieraan toe dat de adviespraktijk van de Raad van State in deze verre van consequent of consistent is.

II.2.B. GEMENGD KARAKTER VAN DE VERDRAGEN

De heer Jacques Laverge constateert dat het hier opnieuw over dubbel-gemengde verdragen gaat. Enerzijds is er het gemengd karakter op Europees niveau omdat zowel de Europese Unie als de lidstaten moeten ratificeren, terwijl er anderzijds op intern-Belgisch niveau ook sprake is van gemengde verdragen die moeten worden geratificeerd door de federatie én de deelstaten. Met betrekking tot dit laatste wenst hij ten informatieven titel van de minister-president te vernemen of er in het Belgisch systeem voor buitenlands beleid al dan niet een prioriteitenorde is bepaald voor de diverse goedkeuringen.

De minister-president antwoordt hierop ontkennend. Er is geen enkele vorm van hiërarchie of voorrang voorzien tussen de federatie en de verschillende deel-entiteiten. Het nu vigerende systeem is volgens hem in die zin positief dat elke ratificatie door één van de betrokkenen de overige entiteiten impliciet aanzet om spoed te maken met de eigen ratificatie. De minister-president wijst er tenslotte nog op dat deze specifiek Belgische "dubbel-gemengdheid" een uniek gegeven is binnen de Europese constellatie. Zijns inziens kadert deze werkwijze trouwens perfect in het subsidiariteitsbeginsel dat de Europese besluitvorming beheerst (of zou moeten beheersen).

II.2.C. SITUERING VAN DE ASSOCIATIE-AKKOORDEN MET ESTLAND, LETLAND EN LITOUWEN TEGEN DE ACHTERGROND VAN DE GLOBALITEIT VAN HET "EUROPEES PROJECT"

a) REGIONALE SAMENWERKINGSVERBANDEN BINNEN EUROPA

De heer Herman Suykerbuyk constateert met genoegen dat de voorliggende associatie-akkoorden de Baltische staten aanmoedigen om tot een Baltisch samenwerkingsverband te komen. Zijns inziens is dit type van bepalingen van vitaal belang in het licht van de nakende uitbreiding (de zogenaamde "verbreding") van de Europese Unie. Deze zal immers - in zoverre men ze tenminste wenselijk acht - enkel op een gestructureerde ma-

nier kunnen opgevangen worden als men ook het regionaal samenwerkingsconcept erin incorporeert.

Dat dergelijke regionale samenwerkingsverbanden binnen de meer omvattende Europese constructie nog steeds een rol te spelen hebben wordt onder andere bewezen door de Benelux, die ondanks al zijn gebreken, toch opnieuw meer prominent lijkt te worden. Een ander voorbeeld van een dergelijke organisatie is gelegen in de Noordse Raad²

De voor de Baltische staten relevante regionale organisatie is de Baltische Raad³ ("Baltic Council"), die, naar de heer Suykerbuyk meent vernomen te hebben, niet zo goed functioneert omwille van de toch aanzienlijke onderlinge verschillen tussen de deelnemende staten. De Baltische republieken leggen daarenboven, in het licht van hun pas recent herwonnen onafhankelijkheid, ook een zekere - begrijpelijke - aarzeling aan de dag vis à vis instanties die potentieel hun soevereine beslissingsmacht ietofwat zouden kunnen inperken.

Ook de heer Paul Van Grembergen ondersteunt de gedachte dat de regio's binnen Europa elkaar wederzijds moeten ondersteunen. Enkel op die manier zullen ze voldoende sterk worden binnen de Europese constructie.

Daarenboven is hij de overtuiging toegedaan dat regionale samenwerkingsverbanden tussen min of meer gelijk(w)aardige partners het "Europa van de Volkeren" ook opnieuw een stap dichterbij kan brengen. Een Europa dat erg ver af staat van het huidige "Europa van de Staten". Zijns inziens moet er bij het afsluiten van dergelijke regionale samenwerkingsverbanden dan ook bijzonder selectief tewerk worden gegaan.

² De Noordse Raad is een internationale organisatie met zetel te Stockholm. Het is een hoofdzakelijk adviserend orgaan, samengesteld uit alle partijen van de parlementen van Denemarken, IJsland, Noorwegen, Zweden en Finland. De organisatie werd opgericht in 1951 en werd operationeel in 1952. Finland trad pas toe in 1955. De organisatie heeft tot taak de economische, sociale en culturele samenwerking tussen de Scandinavische landen te bevorderen.

³ De Baltische Raad werd opgericht in de loop van de maand maart van 1992. Medio 1996 telde hij als leden : de Duitse Bondsrepubliek, Denemarken, Estland, Finland, Letland, Litouwen, Polen, Rusland en Zweden.

Ook de heer Stefaan Platteau sluit zich aan bij deze denkpiste, waarbij hij preciseert dat dit genre van regionale samenwerkingsverbanden ook de drijvende kracht kan zijn achter een verdergaande democratisering en stabilisering van "nieuwe" Europese regio's. Daarenboven meent hij dat die samenwerkingsverbanden ook zeer nauw kunnen samenwerken met de basiseenheden van het democratisch bestuur, zijnde de lokale overheden.

Desgevraagd bevestigt de minister-president dat de samenwerking binnen de Baltic Council inderdaad niet altijd optimaal verloopt. Van zodra er èigen particuliere belangen op het spel staan zijn de Baltische staten immers automatisch geneigd om meer individueel op te treden. Anderzijds moet ook geconstateerd worden dat men er wel degelijk in slaagt om tot een eensgezind standpunt te komen van zodra er gemeenschappelijke belangen spelen. De facto verschilt de werking van de Baltische Raad derhalve maar weinig van die van andere gelijksoortige organisaties. Het gaat derhalve niet om een al te negatief beeld op te hangen van de inter-Baltische coöperatie.

b) VERBREIDING EN/OF VERDIEPING VAN DE EUROPESE UNIE, EN DE RESPECTIEVE LIJKE IMPLICATIES DAARVAN

De heer Herman Suykerbuyk wijst er op dat de nu voorliggende associatie-akkoorden in wezen een soort van voorgeborchte kunnen zijn voor een latere toetreding van de Baltische staten tot de Europese Unie⁴. Het afsluiten van een multitude aan dergelijke overeenkomsten is derhalve een impliciete keuze voor de uitbreiding van Europa. De heer Suykerbuyk meent dat dit een gevaarlijke techniek is, aangezien men in Europa zelf nog niet helemaal uit de discussie "verbreden/verdiepen" is geraakt. Daarenboven heeft elke verbreding, dan wel verdieping van de Unie automatisch consequenties voor de werking van de instellingen van die Unie.

De minister-president meent dat de discussie tot nog toe veel te veel in zwart wit-termen werd gevoerd. Het werd meer bepaald voorgesteld alsof verbreding en verdieping elkaar wederzijds uitsluitende grootheden waren.

De correcte optie is, volgens de minister-president, diegene die wordt voorgestaan door de Duitse Bondskanselier, en die inhoudt dat de beide op min of meer gelijklopende manier worden aangepakt. De nu lopende Intergouvernementele Conferentie (IGC) zou in dit verband zeker enige vooruitgang moeten opleveren.

Voor Vlaanderen is het derhalve nu vooral van belang dat het zijn visie op deze problematiek kan inbrengen via de IMCBB, waardoor het ook de stellingname van de federale overheid ter zake kan beïnvloeden en versterken.

Nog inzake de toekomstige uitbreiding(en) van de Europese Unie wijst de minister-president er op dat de Balten vooral vrezen om niet bij de eerste groep van nieuwe toetreders te zullen behoren (d.w.z. diegenen die waarschijnlijk zullen toetreden ergens tussen 2000 en 2005). Een eventuele verwijzing naar een "tweede ronde" is voor hen een waar schrikbeeld, omdat ze zich er maar al te zeer van bewust zijn dat een dergelijke tweede ronde zich veel verder in de tijd zal situeren.

Dit is trouwens ook de reden waarom de landen van de Visegrad-groep⁵ meer en meer apart beginnen op te treden. Ook zij willen hun toetredingskansen tot de Europese Unie niet verkwanselen door op de zwakste van de groep te wachten.

Nog op dit punt brengt de heer Paul Van Grembergen te berde dat het gebrek aan eensgezindheid ter zake uitbreiden en/of verdiepen op Europees niveau indicatief is voor de moeilijke werking van de interstatelijke beslissingsmechanismen. Tegelijk meent hij dat zulks in wezen ook opgaat voor de binnen-Belgische beslissingsmodi. Ook het federale België heeft immers nog niet echt eenduidig gezegd hoe het de beide opties wil aanpakken en/of verzoenen.

⁴ Elk van de drie Baltische staten heeft ondertussen trouwens reeds een officieel toetredingsverzoek ingediend bij de Europese Unie. Voor Estland gebeurde zulks op 24 november 1995. Voor Letland op 13 oktober 1995, en voor Litouwen in de loop van de maand december 1995.

⁵ De Visegrad-groep werd opgericht in 1992, hij omvat de staten die partij zijn bij de CEFTA (Central European Free Trade Agreement). Medio 1996 ging het om Hongarije, Polen, de Tsjechische republiek, Slowakije en Slovenië. De CEFTA zelf is een overeenkomst die in december 1992 werd gesloten door de genoemde Visegrad-landen, en die in werking is getreden in de loop van maart 1993. Het doel van deze overeenkomst is om tegen het jaar 2001 de tussen de betrokken landen bestaande tariefbarrières geleidelijk aan af te bouwen. De overeenkomst is van toepassing op de import van : grondstoffen (inzoverre deze tenminste niet in concurrentie staan met lokaal gewonnen grondstoffen), op landbouwproducten en op de meeste industriële producten.

c) IMPACT VAN DE BALTISCHE ASSOCIATIE-AKKOORDEN OP DE RELATIES MET DE STATEN VAN HET GOS

Voortbouwend op zijn eerdere stelling wijst de heer Herman Suykerbuyk ook nog op de eventuele impact van de voorliggende associatie-akkoorden (en hun impliciete belofte tot opname van de Baltische staten in de Europese Unie) op de relaties van die Baltische staten en van de Europese Unie met de leden-landen van het Gemeenebest van Onafhankelijke Staten⁶.

II.2.D. HET EUROPA VAN DE CULTUREN EN VAN DE VOLKEREN

De heer Karim Van Overmeire meent dat Vlaanderen niet alleen het Balticum moet cultiveren en koesteren omwille van zijn potentieel economisch belang, maar ook omdat we hier te maken hebben met echt unieke culturen, die een bijzonder lange en merkwaardige voorgeschiedenis hebben. Het zijn immers de Finno-Oegrische volkeren (waartoe ook de Fins- en Hongaarssprekenden behoren, cf. de volksverhuizingen van de Magyaren die zich hebben opgesplitst in een oostelijke en een noordelijke, Baltische, tak) die hebben aanleiding gegeven tot het ontstaan van de Baltische volkeren, waaruit op hun beurt de oorspronkelijke Pruisen zijn voortgekomen. In dat opzicht zijn de Balten in hun hoekje van Europa dus zeker even uniek als de Basken in West-Europa.

De minister-president bevestigt dat de Balten taalkundig inderdaad een absoluut unicum zijn. Het Ests is een zuiver Finno-Oegrische taal, het Lets is een Baltische taal die zeker niet onder de groep van de slavische talen kan worden gerangschikt, en het Litouws is een Baltische taal die een zekere verwantschap vertoont met het Pools (hetgeen ook logisch is gezien de lange gemeenschappelijke Pools-Litouwse geschiedenis). De potentiële nieuwe Baltische lidstaten van de Europese Unie kunnen in dit opzicht dus een hele verrijking zijn voor de culturele diversiteit binnen de Gemeenschap.

⁶ Het Gemeenebest van Onafhankelijke Staten (GOS) is een opvangstructuur die is voortgesprongen uit de desintegratie van de Sovjet-Unie in 1991. Met uitzondering van de drie Baltische staten groepeerde deze organisatie op heden alle voormalige Sovjet-republieken : Rusland, Wit-Rusland, Oekraïne, Moldavië, Azerbaïdjan, Georgië, Armenië, Kazachstan, Oezbekistan, Kirghizistan, Turkmenistan en Tadjikistan. De zetel van de organisatie bevindt zich in Minsk, Wit-Rusland.

De heer Stefaan Platteau herhaalt hierop hetgeen hij reeds gezegd had bij de bespreking van de Vlaams-Baltische akkoorden, te weten dat zijns inziens het Balticum zowel cultureel als politiek volledig op Noord- en West-Europa gericht is.

De minister-president kan zich volledig terugvinden in deze stelling, en voegt daaraan toe dat ook Vlaanderen er belang bij heeft dat diverse landen uit Centraal- en Oost-Europa hun culturele erfenis gaan (her)ontdekken, teneinde opnieuw een grotere gerichtheid op, en aansluiting bij, het westen te krijgen.

II.2.E. MINDERHEDEN-PROBLEMATIEK

De heer Karim Van Overmeire wenst er nadrukkelijk op te wijzen dat de positie van de ingeweken Russen nog tot op vandaag als argument tegen de Baltische regeringen wordt gehanteerd. Hij klaagt deze argumentatie als hypocriet aan, aangezien vroeger niemand zijn stem verhef tegen de bewust door het Sovjet-regime gevolgde russificatie-politiek. Russificatie die het Kremlin belangrijk achtte omwille van de ijsvrije havens van het Balticum en omwille van louter imperialistische redenen.

Deze bewuste russificatie heeft overigens een aanzienlijke impact gehad op de samenstelling van de bevolking van de Baltische republieken. Zo bestaat in Estland maar 64% van de bevolking uit Esten, terwijl 29% van de bevolking Russisch is. In Letland is de situatie zo mogelijk nog dramatischer. De eigenlijke Letten maken er maar 52% van de bevolking meer uit, terwijl er al 34% Russen zijn. In Litouwen tenslotte, liggen de verhoudingen wat gunstiger; 80% van de bevolking bestaat uit Litouwers, 10% uit Russen en 7% uit Polen.

Hoewel de binnenlandse toestand voor het ogenblik erg rustig lijkt, houdt het hoge aantal Russische inwijkelingen wel degelijk een aanzienlijk risico in naar de toekomst toe. De betreffende Russen zijn immers eensdeels gepensioneerde militairen, terwijl er andersdeels ook een aanzienlijk Russisch "lumpenproletariaat" aanwezig is.

Het scenario is niet ondenkbaar dat deze twee gemakkelijk te manipuleren Russische bevolkingsstrata door Moskou zouden gebruikt worden om interne onlusten uit te lokken, waarna het Russische leger zich als "vredeasmacht" zou kunnen opdringen. Hetgeen dan weer de facto het einde van de soevereiniteit van de Baltische republieken zou inluiden.

Volgens de heer Van Overmeire is de enige min of meer effectieve waarborg tegen dit scenario gelegen in het snel aanknopen van nauwe banden tussen de Baltische staten en de Europese Unie. Iets wat in wezen geen onoverkoombare problemen kan stellen gezien, enerzijds, de geografische proximitéit van Zweden en Finland (beiden nieuwe Unie-leden), en anderzijds, het feit dat het al bij al toch maar om kleine bevolkingsaantallen gaat. In beginsel moet de Europese Unie zulks kunnen slikken. Ook de facto moet zulks kunnen, zoals het Oost-Duitse voorbeeld heeft aangetoond.

De heer Stefaan Platteau stelt hierop dat hij het pessimisme van de heer Van Overmeire met betrekking tot de minderheden niet deelt. Al bij al is de vernoemde russificatie pas na de Tweede Wereldoorlog op gang gekomen. Binnen, en door, dit relatief korte tijdsbestek hebben de autochtonen vrij gemakkelijk hun cultuur "gaaf" kunnen houden.

Na de hernieuwde onafhankelijkheid van de Baltische staten, is er volgens hem reeds een spontaan aanpassingsproces tot stand gekomen bij de Russische inwijkelingen. Die overigens ook geen andere keuze hebben als ze in hun nieuwe vaderland willen blijven.

Overigens is ook hij de mening toegedaan dat een snelle integratie binnen de Europese Unie zowat de beste garantie zou zijn voor het onschadelijk maken van het minderheden-probleem.

De heer Van Overmeire repliceert hierop dat hij tot op heden geen kennis heeft van dergelijke tekens van massale aanpassing vanwege de ingeweken Russen. Deze inwijkelingen vormen door hun grote aantal (cf. het supra vermelde percentage van Russen in Letland) nog steeds een politieke bedreiging voor de nieuwe Baltische staten. Hij acht het dan ook volkomen terecht dat de Letse overheid zich strikt houdt aan de vereiste dat Russen zich ten gronde moeten aanpassen vooraleer hen politieke rechten kunnen worden toegekend. Hij acht het daarentegen volkomen onaangewezen dat sommige lidstaten van de Unie - omwille van de goede relaties met Rusland - de Balten onder druk zetten om deze ingeweken Russen toch maar politieke rechten toe te kennen, zonder dat ze zich hoeven aan te passen.

De minister-president laat hieromtrent opmerken dat de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) zich in elk van de drie Baltische staten bijzonder intensief bezighoudt met de minderheden-problematiek. Van Vlaamse kant is

aan de presidenten van de onderscheiden Baltische staten gevraagd zich te schikken naar de algemene OVSE-beleidslijnen inzake de behandeling van minderheden. Uit rapporten van de OVSE mag trouwens blijken dat deze principes ook daadwerkelijk in de praktijk worden gebracht.

Inzake de snelle opname van de Baltische staten als garantie voor het onder controle houden van de minderheden-problematiek, meent de minister-president dat men toch realistisch moet blijven, en ook oog moet hebben voor andere factoren. Niet elk van de drie staten kan op vandaag immers geschikt genoemd worden voor lidmaatschap van de Unie. Enkel Estland maakt in beginsel op vrij korte termijn een reële kans.

II.2.F. MISCELLANEA

a) WIE HEEFT VAN EUROPESE ZIJDE DE ONDERHANDELINGEN GEVOERD ?

De heer Herman Suykerbuyk wenst van de minister-president te vernemen, wie namens "Europa" de onderhandelingen heeft gevoerd over de associatie-akkoorden.

De minister-president legt uit dat de Europese Commissie in de praktijk altijd dergelijke onderhandelingen voert. Voorafgaandelijk is echter wel vereist dat de Europese Ministerraad zijn politiek aval moet geven, terwijl de ministerraad finaal ook moet ondertekenen.

b) DEMOCRATISERING VAN HET BUITENLANDS BELEID

In het licht van de vooropgestelde democratisering van het buitenlands beleid, meent de heer Herman Suykerbuyk dat het naar de toekomst toe aangezien ware dat het Vlaams Parlement nog tijdens de onderhandelingen op de hoogte zou worden gesteld van de meest relevante gegevens, de belangrijkste knelpunten en de evoluties van het dossier.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis van haar kant meent dat de inherente ingewikkeldheid van de associatieverdragen, evenals de omvang van de technische bijlagen, de parlementaire controle ernstig bemoeilijken. Zij vreest dat de vooropgestelde democratisering van het buitenlands beleid hierdoor in hoge mate dode letter zal blijven.

c) STAND VAN UITVOERING

De heer Herman Suykerbuyk wenst van de minister-president te vernemen of er mogelijks reeds een begin is gemaakt met de uitvoering van de voorliggende associatieovereenkomsten.

De minister-president antwoordt hierop dat zowel vanuit het PHARE-programma (gericht op Oost-Europa), als vanuit het TACIS-programma (gericht op het GOS), reeds meerdere keren bijdragen zijn gekomen voor Vlaamse projecten ter plaatse.

d) BEHANDELING VAN VENNOOTSCHAPPEN

Voor wat betreft de behandeling van vennootschappen juicht de heer Herman Suykerbuyk toe dat men ofwel de meestbegunstigingsbehandeling ofwel de nationale behandeling zal toekennen. Zulks lijkt hem uiterst belangrijk en efficiënt voor het opzetten van goede commerciële contacten.

Hij wenst echter wel te vernemen waarom vennootschappen die zich in grensgebieden bezighouden met onroerend goed-transacties van deze behandeling worden uitgesloten.

De minister-president repliceert hierop dat deze uitzondering vreemd genoeg gebaseerd is op een eis van Griekenland, dat ter zake geen precedenden tot stand wil zien komen. Griekenland zit immers zelf bijzonder moeilijk met betrekking tot het verwerven van onroerend goed op zijn strategisch gelegen eilanden. Het is trouwens niet de eerste keer dat Griekenland dit bezwaar heeft opgeworpen, ook in de onderhandelingen tussen de Europese Unie en Slovenië is het op dit punt gaan dwarsliggen.

e) BESTRIJDING VAN ILLEGALE ACTIVITEITEN

De heer Herman Suykerbuyk juicht ook toe dat men in deze associatie-overeenkomst de samenwerking in verband met het tegengaan van illegale activiteiten heeft opgenomen. Zulks getuigt volgens hem van een grote realiteitszin.

De minister-president beaamt dat dit een grote stap vooruit betekent. Maar tegelijk legt hij er de klemtoon op dat de beste vorm van samenwerking er in wezen in bestaat om de economieën van Estland, Letland en Litouwen te stimuleren. Enkel dan zullen de economische redenen om te migreren wegvallen. En tot op heden zijn het steeds economische redenen geweest die de grote migratie-

stromen op gang gebracht hebben (raciale en religieuze conflicten even daargelaten).

f) DUURZAME ONTWIKKELING

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis laat namens de groene fractie opmerken dat zij geen onverdeeld voorstander zijn van vrijhandelsovereenkomsten. Enkel in de mate dat er daarbinnen voldoende aandacht is voor de duurzame ontwikkeling, zijn dergelijke akkoorden acceptabel.

De minister-president repliceert hierop dat de duurzame ontwikkeling, waarbij wordt voldaan aan de wensen van de huidige generatie terwijl er tegelijk voor wordt gezorgd dat ook de toekomstige generaties in hun behoeften kunnen voorzien, een absolute beleidsprioriteit is van de Europese Unie.

g) GEBREK AAN VOORBEREIDINGSTIJD

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis klaagt tenslotte nog over de korte voorbereidingstijd die de parlementairen hebben om zich in deze verdragsmateries in te werken.

De minister-president repliceert hierop dat zowel het kabinet als de diensten van het Vlaams Parlement zich steeds ten volle houden aan de in het Reglement van het Vlaams Parlement voorgescreven termijnen.

III. EINDSTEMMINGEN

III.1. EINDSTEMMING OVER HET BILATERAAL VERDRAG TUSSEN VLAANDEREN EN ESTLAND

Ter stemming gelegd wordt het enig artikel van het ontwerp van decreet "houdende goedkeuring van het samenwerkingsverdrag tussen de Vlaamse regering en de regering van de Republiek Estland, ondertekend in Tallin op 4 maart 1996", aangenomen met eenparigheid van 11 stemmen.

III.2. EINDSTEMMING OVER HET BILATERAAL VERDRAG TUSSEN VLAANDEREN EN LETLAND

Ter stemming gelegd wordt het enig artikel van het ontwerp van decreet "houdende goedkeuring van het samenwerkingsverdrag tussen de Vlaamse regering en de regering van de Republiek Letland,

ondertekend in Riga op 5 maart 1996", aangenomen met eenparigheid van 11 stemmen.

III.3. EINDSTEMMING OVER HET BILATERAAL VERDRAG TUSSEN VLAANDEREN EN LITOUWEN

Ter stemming gelegd wordt het enig artikel van het ontwerp van decreet "houdende goedkeuring van het samenwerkingsverdrag tussen de Vlaamse regering en de regering van de Republiek Litouwen, ondertekend in Vilnius op 7 maart 1996", aangenomen met eenparigheid van 11 stemmen.

III.4. STEMMING OVER HET DECREET TOT BEKRACHTIGING VAN DE ASSOCIATIE-OVEREENKOMSTEN MET ESTLAND, LETLAND EN LITOUWEN

Artikel 1

Ter stemming gelegd wordt het eerste artikel van dit ontwerp van decreet bij unanimité, met 11 stemmen, aangenomen.

Artikel 2

Ter stemming gelegd wordt het tweede artikel van het ontwerp van decreet bij unanimité, met 11 stemmen, aangenomen.

Eindstemming

Ter stemming gelegd wordt het ontwerp van decreet houdende goedkeuring van de volgende internationale akten :

1. De Europa-overeenkomst waarbij een associatie wordt tot stand gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun Lid-Statens enerzijds, en de Republiek Estland anderzijds, en bijlagen, I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX en X, 8 gemeenschappelijke verklaringen, twee akkoorden onder de vorm van wisseling van brieven, en één verklaring van Estland, ondertekend in Luxemburg op 12 juni 1995 ;
2. De Europa-overeenkomst waarbij een associatie wordt tot stand gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun Lid-Statens enerzijds, en de Republiek Letland anderzijds, en bijlagen, I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII en XVIII, 12 gemeenschappelijke verklaringen, twee akkoorden onder de vorm van wisseling van brieven, en één verklaring van Letland, ondertekend in Luxemburg op 12 juni 1995 ;
3. De Europa-overeenkomst waarbij een associatie wordt tot stand gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun Lid-Statens enerzijds, en de Republiek Litouwen anderzijds, en bijlagen, I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX en XX, 9 gemeenschappelijke verklaringen, twee akkoorden onder de vorm van wisseling van brieven, en één verklaring van Litouwen, ondertekend in Luxemburg op 12 juni 1995 ;

in zijn totaliteit aangenomen met unanimité van 11 stemmen.

De verslaggever,

Fred DIELENS

De voorzitter,

Jef SLEECKX

BIJLAGE

KORTE HISTORIEK VAN DE TOTSTANDKOMING VAN DE VLAAMS-BALTISCHE VERDRAGEN

Vorige akkoorden

Op 21 september 1992 ondertekende minister J. Sauwens met Estland een gemeenschappelijke intentieverklaring over samenwerking inzake buitenlandse handel en exportbevordering.

Op 23 september ondertekende minister Sauwens eenzelfde intentieverklaring met Letland en op 25 september werd een intentieverklaring met Litouwen getekend.

Met Litouwen had minister Sauwens reeds op 24 november 1990 een gemeenschappelijke intentieverklaring getekend waarbij de Vlaams-Litouwse vriendschapsbanden werden aangehaald en samenwerking inzake infrastructuurwerken werd afgesproken.

Voorbereiding verdrag

8.3.95 : De Vlaamse regering keurt de beslissing goed om formele onderhandelingen aan te knopen met Estland, resp. Letland.

15.6.95 : De federale overheid gaat akkoord met het opstarten van onderhandelingen met Estland en Letland.

6.11.95 : De Vlaamse regering keurt de beslissing goed om formele onderhandelingen te starten met Litouwen.

22.12.95 : De federale overheid gaat akkoord met onderhandelingen met Litouwen.

24.1.96 : De Vlaamse regering keurt het ontwerp van verdragstekst voor Estland, resp. Letland en Litouwen goed.

Ondertekening verdrag en verdere procedure

4.3.96 : ondertekening van het verdrag met Estland

5.3.96 : ondertekening van het verdrag met Letland

7.3.96 : ondertekening van het verdrag met Litouwen

6.6.96 : goedkeuring door de Vlaamse regering van de voorontwerpen van decreet en bijhorende memories van toelichting houdende goedkeuring van de verdragen

4.7.96 : advies door de Raad van State verleend over de 3 ontwerpen van decreet.

11.09.96 : definitieve goedkeuring door de Vlaamse regering ontwerpen van decreet

18.09.96 : indiening bij het Vlaams parlement